

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

кафедра суспільно-гуманітарних наук

СОЦІОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
за напрямом підготовки 6.090101 «Агрономія»
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет агротехнологій та екології

2017 р.

Методичні рекомендації для проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Соціологія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.090101 «Агрономія». – Мелітополь, ТДАТУ, 2017. – 24 с.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Тараненко Г.Г.

Рецензент: кандидат філософських наук, доцент Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького Поправко О. В.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук (протокол від 30 січня 2017 року № 6)

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук

_____ О.М. Максимець

«___» _____ 2017 року

Схвалено методичною комісією факультету агротехнологій та екології за напрямом підготовки 6.090101 «Агрономія» здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Протокол від _____ 2017 року № ____

Голова _____ О.В. Гранкіна

«___» _____ 2017 року

Методичні вказівки до семінарських занять розроблені відповідно до робочої програми з дисципліни «Соціологія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.090101 «Агрономія» денної форми навчання Таврійського державного агротехнологічного університету. Матеріали містять зміст навчальної дисципліни, методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, список рекомендованої літератури.

©Тараненко Г.Г., 2017 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст курсу.....	6
Структура навчальної дисципліни.....	9
Семінарське заняття № 1	
Тема: Соціологія у системі гуманітарного знання.....	11
Семінарське заняття № 2	
Тема: Соціальна структура суспільства.....	12
Семінарське заняття № 3	
Тема: Суспільство як система: соціальні статуси і ролі, соціальна стратифікація.....	14
Семінарське заняття № 4	
Тема: Молодь у соціальній структурі суспільства	15
Семінарське заняття № 5	
Тема: Конфлікт як соціальне явище	17
Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.....	19
Рекомендована література.....	22

ВСТУП

Метою вивчення курсу «Соціологія» є формування розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ і процесів.

Завданням соціології є:

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;
- виховання патріотичних і морально-етичних переконань;
- прищеплення навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей суспільного розвитку;
- набуття практичних навичок роботи з історичними джерелами і науковою літературою;
- вироблення умінь застосовувати здобуті знання у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології;
- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових;
- структуру і зміст спеціальних соціологічних теорій;
- основні закономірності формування та функціонування соціальних спільнот, соціальних відносин та соціальних інститутів;
- послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного дослідження;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;
- особливості взаємозв'язку особистості й суспільства, соціальний статус особистості;
- сутність соціальних зв'язків, дій, взаємодії між індивідами та групами, групову динаміку;
- соціальну структуру та соціальну стратифікацію суспільства;
- місце і роль соціальних інститутів та соціальних організацій у суспільстві;
- джерела виникнення соціальних конфліктів і функції соціального контролю;

- специфіку соціальних змін та соціальних рухів.

вміти:

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство у контексті системного підходу;
- користуватися основними соціологічними термінами під час виступів на семінарах, дискусіях, диспутах тощо;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів у сім'ї, колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних і трудових конфліктів, виконуючи роль медіатора;
- застосовувати наукові методи під час розгляду соціальних процесів;
- розуміти дані масових соціологічних досліджень;
- застосовувати отримані знання на практиці й у професійній діяльності;
- проводити соціологічне дослідження в робочому колективі.

ЗМІСТ КУРСУ

МОДУЛЬ 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО СУСПІЛЬСТВО

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Історія розвитку світової соціологічної думки. Зміст, предмет, завдання соціології. Структура соціологічної науки. Макро- та мікросоціологія. Специфіка об'єкта і предмета соціології. Соціологічні закони та категорії. Структура соціальних законів. Теоретична і прикладна соціологія. Соціологічні методи. Теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки. Місце та взаємозв'язок соціології з іншими соціогуманітарними науками: філософією, історією, політологією, економічною теорією. Методологічні основи соціології як науки. Всезагальні та конкретно-наукові методи соціального пізнання. Основні принципи соціологічного знання: об'єктивності, історизму, системності та комплексності. Порівняльно-історичний, структурно-системний, соціально-типологічний та соціально-генетичний методи в соціології. Функції соціології. Значення соціології як науки для розв'язання проблем наукового управління суспільством, соціально-економічних та політичних перетворень на шляху модернізації українського суспільства.

Тема 2. Соціальна структура суспільства. Поняття суспільства та його соціальна структура. Соціальна спільнота та типологія соціальних спільнот. Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства. Соціальні інтереси та соціальні переміщення. Поняття соціальної мобільності та її види. П. Сорокін про соціальну стратифікацію та соціальну мобільність. Міжпоколінна, внутрішньопоколінна, вертикальна та горизонтальна мобільність.

Тема 3. Суспільство як соціокультурна система. Суспільство і його визначення, еволюція уявлень про суспільство. Суспільство як цілісна соціокультурна система. Суспільство з позиції детермінізму і функціоналізму. Історичні типи суспільства. Поняття статусу. Соціальні статуси та статусні групи в соціальній структурі. Особистий та власне соціальний статуси. Соціальні ролі та їх різновиди. Соціальна нерівність та соціальна стратифікація. Соціальні групи як страти. Типи соціальної стратифікації (відкрита та закрита). Рабство, каста, стан, клас. Соціальний прошарок та соціальний клас. Соціальне розшарування. Соціальна структура сучасного українського суспільства як система груп та прошарків. Основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.

Тема 4. Особистість та суспільство. Поняття особистості в соціології. Основні ознаки особистості. Співвідношення понять людина, особистість, індивід, індивідуальність. Типологія особистості. Особистість як суб'єкт і об'єкт

соціальних відносин суспільства. Соціальний процес становлення та розвитку особистості. Соціологічні теорії особистості. Структура особистості. Характер взаємодії особистості й суспільства. Соціалізація індивідів та її основні етапи. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. Соціалізація як цілеспрямований (навчання, виховання) і стихійний вплив соціальних чинників. Первинна і вторинна соціалізація. Агенти та інститути соціалізації. Фактори соціалізації. Виховання як складова соціалізації. Проблема соціалізації, соціальної адаптації та інтеріоризація. Поняття ресоціалізації. Проблеми ресоціалізації особистості в умовах суспільної трансформації. Соціалізація особистості в українському суспільстві: сутність, фактори, механізми.

МОДУЛЬ 2. СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ СЕРЕДНЬОГО РІВНЯ

Тема 5. Соціологія молоді. Молодь у соціальній структурі суспільства. Вікові та соціальні особливості молоді. Основні групи та когорти молоді. Неформальні молодіжні об'єднання. Молодь і освітні пріоритети суспільства. Молодіжна субкультура: поняття та напрями досліджень. Девіантна поведінка молоді як об'єкт соціологічного дослідження. Структура сільської молоді. Особливості соціалізації сільської молоді. Ціннісні та соціально-професійні орієнтації сільської молоді. Сільська молодь. Державна політика щодо проблем сільської молоді. Вплив сільського соціуму на процес формування молоді. Сільська молодь і освіта.

Тема 6. Соціологія шлюбу і сім'ї. Шлюб та сім'я як об'єкт соціологічного дослідження. Історія виникнення та розвитку сім'ї та шлюбу. Взаємозв'язок соціальних відносин та сім'ї: місце сім'ї як соціального інституту в системі інших соціальних інститутів суспільства. Аналіз ролі та значення для особи та суспільства соціальних функцій сім'ї. Особливості сім'ї як соціального інституту. Форми сім'ї. Типології сім'ї. Чинники міцності сім'ї. Дослідження мотивації шлюбів та розлучень, фактори стабілізації сімейних відносин. Виникнення та шляхи усунення внутрішньосімейних конфліктів. Основні тенденції розвитку сім'ї на сучасному етапі та її перспективи. Соціальні проблеми функціонування молодої сім'ї. Особливості становлення студентської сім'ї. Соціокультурні, соціоекономічні, проблеми становлення, функціонування та розвитку сільської сім'ї. Відродження духовних, історичних традицій в життєдіяльності української сім'ї.

Тема 7. Соціологія міста і села. Соціологія міста і села. Специфіка міста і села як середовища життєдіяльності людини, як особливих соціально-територіальних спільнот людей. Історія, соціальні функції міста і села. Типологія міста і села. Основні причини переходу до різних типів поселень – міського та сільського. Типологію міських та сільських поселень. Особливості

міського й сільського розселення в Україні. Сільський соціум: історія, проблеми, перспективи. Основні розбіжності міста і села. Основні соціальні проблеми сучасного українського села. Структура сільської молоді. Особливості соціалізації сільської молоді. Ціннісні та соціально-професійні орієнтації сільської молоді. Сільська молодь і аграрна реформа. Вплив сільського соціуму на процес формування сільської молоді. Сільська молодь і освіта. Державна політика щодо проблем сільської молоді.

Тема 8. Соціологія конфлікту. Конфлікт як соціальне явище. Предмет, об'єкт, завдання та методи соціології конфлікту. Основні функції конфлікту. Західна соціологічна конфліктологія: соціологія конфлікту К.Маркса, конфліктологія Ч.Р.Міллса, конфлікту модель суспільства Р.Дарендорфа. Характеристика соціальних конфліктів: етапи протікання, причини, гострота, тривалість і наслідки конфлікту. Класифікація й структура конфлікту. Основні стадії конфлікту (стадія, що передує конфлікту, конфліктна стадія, стадія вирішення конфлікту, післяконфліктна стадія). Типи й види конфлікту. Соціально-політичні і економічні конфлікти. Природа соціальних конфліктів в сучасному українському суспільстві.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість		Література
			годин	балів	
Змістовий модуль 1. Соціологія як наука про суспільство					
1-2	Лекція 1	Соціологія як наука про суспільство	2	-	[1], [2], [4], [6], [7], [8], [12], [14]
	Практичне заняття 1	Соціологія у системі гуманітарного знання	2	5	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [12], [14], [25], [26]
	Самостійна робота 1	Історія розвитку соціології	5	3	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [12], [14], [25], [26]
3-4	Лекція 2	Соціальна структура суспільства	2	-	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
	Практичне заняття 2	Соціальна структура суспільства	2	5	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [25]
	Самостійна робота 2	Соціальні інститути українського суспільства	5	3	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [26]
5-6	Лекція 3	Суспільство як соціокультурна система	2	-	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
	Практичне заняття 3	Суспільство як система: соціальні статуси і ролі, соціальна стратифікація	2	5	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [25], [26]
	Самостійна робота 3	Соціальна стратифікація українського суспільства	5	4	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [15], [25], [26]
6	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1		10	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
Всього за змістовий модуль 1			27	35	

Змістовий модуль 2. Соціологічні теорії середнього рівня					
7-8	Лекція 4	Соціологія молоді	2	-	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
	Практичне заняття 4	Молодь у соціальній структурі суспільства	2	8	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [13], [15], [17], [25], [26]
	Самостійна робота 4	Молодіжні субкультури	10	5	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [13], [15], [17], [25], [26]
9-10	Лекція 5	Соціологія конфлікту	2	-	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
	Практичне заняття 5	Конфлікт як соціальне явище	2	7	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [15], [25], [26]
	Самостійна робота 5	Природа соціальних конфліктів у сучасному українському суспільстві	9	5	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [15], [25], [26]
10	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2		10	[1], [2], [4], [6], [7], [8]
Всього за змістовий модуль 2			27	35	
Екзамен				30	
Всього з навчальної дисципліни			54	100	

Семінарське заняття № 1

ТЕМА: СОЦІОЛОГІЯ У СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Теоретичні питання:

1. Виникнення та становлення соціології як самостійної науки.
2. Предмет, об'єкт, функції та структура соціології.
3. Соціологічні закони та категорії. Методи соціології.
4. Взаємозв'язок соціології з іншими науками.

В процесі вивчення теми варто звернути увагу на теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки, визначити її зміст, предмет та завдання, виокремити структуру соціологічної науки та розрізнити особливості предмету дослідження макро- та мікросоціології. Варто також звернути увагу на специфіку об'єкта і предмета соціології, зазначити її основні функції та значення соціології як науки для розв'язання проблем наукового управління суспільством, соціально-економічних та політичних перетворень на шляху модернізації українського суспільства.

Під час вивчення теми важливо запам'ятати основні соціологічні закони та категорії, визначити структуру соціальних законів та розрізнити теоретичну і прикладну соціології. Важливо звернутися до методологічних основ соціології як науки та звернути увагу на вивчення соціологічних методів: загальні та конкретно-наукові методи соціального пізнання. Варто розглянути основні принципи (об'єктивності, історизму, системності, комплексності) та методи (порівняльно-історичний, структурно-системний, соціально-типологічний та соціально-генетичний) соціологічного знання.

В процесі вивчення теми варто звернути увагу на місце та взаємозв'язок соціології з іншими соціогуманітарними науками: філософією, історією, політологією, економічною теорією.

Питання для самоконтролю:

1. Що є об'єктом соціології?
2. Що становить предмет соціології?
3. В чому полягає сутність «соціального» як провідної соціологічної категорії?
4. Які структурні рівні соціологічної системи знань?
5. Які основні функції соціології?
6. Проаналізуйте зміст поняття «соціальні закони».
7. Схарактеризуйте основні методи соціології.
8. Яке місце займає соціологія серед інших суспільних наук?

9. Визначте роль та завдання соціології в соціальному реформуванні українського суспільства.

Література:

1. Лукашевич М. П. Соціологія. Загальний курс [Текст] : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. - 2-ге вид. - К. : Каравела, 2008. - 408 с.
2. Радугин А. А. Социология [Текст] : курс лекцій / А. А. Радугин, К. А. Радугин. - 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Центр, 2003. – 224 с.
3. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія та методологія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії [Текст] : навч. посібник / Є. В. Сірий. - К. : Атіка, 2009. – 492 с.
4. Соціологія : загальний курс: навчальний посібник для студ. вищ. закладів освіти України / В. М. Піча. - Київ : Каравела, 2000. - 248 с.
5. Соціологія [Текст] : навч. посібник / І. Р. Байрак [та ін.] ; за заг. ред. А. М. Чернія. - Вид. 3-є, доп. – К. : Міленіум, 2008. – 352 с.
6. Соціологія [Текст] : навч. посібник / С. О. Макеев [та ін.] ; за ред. С. О. Макеева. - 4-е вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2008. - 566 с.
7. Соціологія [Текст] : підручник / В. П. Андрущенко [и др.] ; заг. ред.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. -3-тє вид., перероб. і доп. - Київ ; Харків : Єдинорог, 1998. - 624 с.
8. Соціологія. Курс лекцій [Текст] : навчальний посібник / за ред. В.М. Пічі. - 2-ге вид., випр. і допов. – Львів : Новий світ-2000, 2002. – 312 с.

Семінарське заняття № 2

ТЕМА: СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА

Теоретичні питання:

1. Поняття соціальної структури, її роль та місце в житті суспільства.
2. Соціальні інтереси та соціальні переміщення.
3. Соціальна мобільність.

Під час вивчення теми доцільно розглянути зміст поняття «суспільство», визначити його основні ознаки.

Варто визначити поняття «соціальна структура суспільства», «соціальна спільнота» та виокремити основні типи соціальних спільнот. Доцільно розглянути особливості основних елементів соціальної структури суспільства: особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути.

Доцільно розглянути особливості соціальних інтересів та їх вплив на соціальні переміщення. Необхідно звернути увагу поняття соціальної мобільності та її види: міжпоколінна, внутрішньопоколінна, вертикальна, горизонтальна. Важливо розглянути поняття статусу, визначити особливості та специфічні риси соціального та особистого статусів, розглянути місце статусних груп в соціальній структурі. Доцільно проаналізувати соціальні ролі та їх різновиди.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність поняття суспільство? Назвіть основні ознаки та якості суспільства.
2. Охарактеризуйте поняття та проаналізуйте основні елементи соціальної структури: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціалнотериторіальні спільноти.
3. Якими характерними рисами наділені масові спільноти?
4. Схарактеризуйте основні види соціальних груп.
5. Що таке соціальні інститути?
6. Проаналізуйте особливості соціальної структури сучасного суспільства.
7. Що таке соціальна мобільність? Які типи соціальної мобільності ви знаєте?
8. Як, на вашу думку, співвідносяться соціальні переміщення і соціальна мобільність? Проаналізуйте тенденції соціальних переміщень в Україні.
9. Чим відрізняється горизонтальна соціальна мобільність від вертикальної соціальної мобільності?

Література:

1. Лукашевич М. П. Соціологія. Загальний курс [Текст] : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. - 2-ге вид. - К. : Каравела, 2008. - 408 с.
2. Радугин А. А. Социология [Текст] : курс лекцій / А. А. Радугин, К. А. Радугин. - 3е изд., перераб. и доп. - М. : Центр, 2003. - 224 с.
3. Сірій Є. В. Соціологія: загальна теорія та методологія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії [Текст] : навч. посібник / Є. В. Сірій. - К. : Атіка, 2009. - 492 с.
4. Соціологія : загальний курс: навчальний посібник для студ. вищ. закладів освіти України / В. М. Піча. - Київ : Каравела, 2000. - 248 с.
5. Соціологія [Текст] : навч. посібник / І. Р. Байрак [та ін.] ; за заг. ред. А. М. Чернія. - Вид. 3-є, доп. - К. : Міленіум, 2008. - 352 с.

6. Соціологія [Текст] : навч. посібник / С. О. Макеєв [та ін.] ; за ред. С. О. Макеєва. - 4-е вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2008. - 566 с.

7. Соціологія [Текст] : підручник / В. П. Андрущенко [и др.] ; заг. ред.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. -3-тє вид., перероб. і доп. - Київ ; Харків : Єдинорог, 1998. - 624 с.

8. Соціологія. Курс лекцій [Текст] : навчальний посібник / за ред. В.М. Пічі. - 2-ге вид., випр. і допов. – Львів : Новий світ-2000, 2002. – 312 с.

Семінарське заняття № 3

ТЕМА: СУСПІЛЬСТВО ЯК СИСТЕМА: СОЦІАЛЬНІ СТАТУСИ І СОЦІАЛЬНІ РОЛІ, СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ

Теоретичні питання:

1. Поняття статусу. Особистий та соціальний статуси.
2. Соціальні ролі та їх різновиди.
3. Теорія соціальної стратифікації.
4. Соціальна стратифікація українського суспільства.

Під час вивчення теми варто звернути увагу на еволюцію уявлень про суспільство та розглянути його як цілісну соціокультурну систему, розглянути його історичні типи. Необхідно визначити поняття «статус», місце соціальних статусів та статусних груп у соціальній структурі суспільства, проаналізувати особливості особистого і соціального статусу, розглянути соціальні ролі та їх різновиди.

Вивчення теми передбачає розгляд соціальних груп як страт. Варто звернути увагу на теорію соціальної стратифікації, розглянути особливості соціальної нерівності та соціальної стратифікації, відкрити та закрити типи соціальної стратифікації, вміти визначати поняття рабство, каста, стан, клас.

Важливо знати зміст понять «соціальний прошарок» та «соціальний клас», «соціальне розшарування», вміти аналізувати соціальну структуру сучасного українського суспільства та виокремлювати основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.

Питання для самоконтролю:

1. Як Ви розумієте терміни статусний набір та статусний портрет? Чи є вони ідентичними?
2. Як співвідносяться між собою природжений, приписаний і набутий статуси?

3. Чому на Вашу думку кожна людина потребує рольового навчання Які соціальні інститути основними агентами цього навчання ?
4. Як пояснити поняття рольові конфлікти? Якими є основні форми?
5. Що таке соціальна стратифікація?
6. Які причини соціальної нерівності? Чи може нерівність бути справедливою?
7. У чому полягає сутність соціально стратифікації? Які її основні форми і чинники?
8. Вкажіть особливості основних систем соціальної стратифікації.
9. Які класи та прошарки існують у сучасному українському суспільстві?

Література:

1. Лукашевич М. П. Соціологія. Загальний курс [Текст] : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. - 2-ге вид. - К. : Каравела, 2008. - 408 с.
2. Радугин А. А. Социология [Текст] : курс лекцій / А. А. Радугин, К. А. Радугин. - 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Центр, 2003. – 224 с.
3. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія та методологія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії [Текст] : навч. посібник / Є. В. Сірий. - К. : Атіка, 2009. – 492 с.
4. Соціологія : загальний курс: навчальний посібник для студ. вищ. закладів освіти України / В. М. Піча. - Київ : Каравела, 2000. - 248 с.
5. Соціологія [Текст] : навч. посібник / І. Р. Байрак [та ін.] ; за заг. ред. А. М. Чернія. - Вид. 3-є, доп. – К. : Міленіум, 2008. – 352 с.
6. Соціологія [Текст] : навч. посібник / С. О. Макеев [та ін.] ; за ред. С. О. Макеева. - 4-е вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2008. - 566 с.
7. Соціологія [Текст] : підручник / В. П. Андрущенко [и др.] ; заг. ред.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. -3-тє вид., перероб. і доп. - Київ ; Харків : Єдинорог, 1998. - 624 с.
8. Соціологія. Курс лекцій [Текст] : навчальний посібник / за ред. В.М. Пічі. - 2-ге вид., випр. і допов. – Львів : Новий світ-2000, 2002. – 312 с.

Семінарське заняття № 4

ТЕМА: МОЛОДЬ У СОЦІАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА

Теоретичні питання:

1. Сутність, предмет, суб'єкт та функції соціології молоді.
2. Молодіжні проблеми та розвиток соціології молоді в Україні

3. Основні проблеми сучасної української сільської молоді.

У процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на зміст та особливості соціології молоді як наукової теорії середнього рівня та як навчального курсу. Важливо розглянути місце молоді у соціальній структурі суспільства, вікові та соціальні особливості молоді, основні групи, загони та когорти молоді.

Варто розглянути особливості неформальних молодіжних об'єднань та проаналізувати відмінні риси молодіжної субкультури. Важливо усвідомити основні ознаки і причини девіантної поведінки молоді як об'єкту соціологічного дослідження.

Необхідно звернути увагу на структуру сільської молоді та визначити особливості соціалізації сільської молоді, її ціннісні та соціально-професійні орієнтації. Варто проаналізувати напрями державної політики щодо проблем сільської молоді та вплив сільського соціуму на процес формування молоді.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність соціології молоді?
2. Визначте предмет і суб'єкт соціології молоді.
3. Проаналізуйте функції соціології молоді.
4. У чому полягають основні молодіжні проблеми?
5. Вкажіть особливості розвитку соціології молоді в Україні.
6. Зазначте основні проблеми сучасної української сільської молоді.
7. Дайте загальну характеристику основних рис молоді як соціально-демографічної групи.

Література:

1. Андрущенко В. П. Соціологія: Підручник / В. П. Андрущенко та ін. — К.—Х., 1998. — С. 559—560.
2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. Посіб / В.С. Білоус. — К.: КНЕУ, 2002. — 140 с.
3. Кравченко А. И. Социология: Учеб. для вузов / А. И. Кравченко. — М.: Логос, Екатеринбург: Деловая книга, 2000.
4. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс. / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков // Підручник. — К.: Каравела, 2004. — 456 с.
5. Лукашевич М. П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. Посіб / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков // 2-ге вид., допов. і випр. — К.: МАУП, 2004. — 464 с.
6. Соціологія: Курс лекцій. Навч. посібник для студентів./ за ред. В.М.

Пічі – Львів, 2002.

7. Соціологія: Навч. посіб. / За ред. СО. Макєєва. — 2-е вид. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 455 с

8. Соціологія: Посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.Г. Городяненка. — К.: ВЦ «Академія», 2003. — 560 с.

9. Юрій М.Ф. Соціологія / М.Ф. Юрій. — К.: Дакор, 2004. — 552 с.

Семінарське заняття № 5

ТЕМА: КОНФЛІКТ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Теоретичні питання:

1. Поняття конфлікту та його соціальні передумови.
2. Типи, види та функції конфлікту.
3. Механізм соціального конфлікту та його стадії.
4. Причини й наслідки соціальних конфліктів та методи управління ними.

Під час вивчення теми варто зосередитися на понятті конфлікт як соціальному явищі, визначити предмет, об'єкт, завдання та методи соціології конфлікту, виокремити основні функції конфлікту.

Необхідно розглянути основні теорії західної соціологічної конфліктології: соціологія конфлікту К.Маркса, конфліктологія Ч.Р.Міллса, конфлікту модель суспільства Р.Дарендорфа. Необхідно вміти характеризувати соціальні конфлікти: етапи протікання, причини, гостроту, тривалість і наслідки. Доцільно познайомитися із основними типами та видами конфліктів, знати структуру конфлікту, вміти характеризувати його основні стадії (стадія, що передуює конфлікту, конфліктна стадія, стадія вирішення конфлікту, післяконфліктна стадія).

Варто розглянути особливості соціально-політичних і економічних конфліктів. Необхідно проаналізувати природу соціальних конфліктів в сучасному українському суспільстві.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність конфлікту?
2. Визначте основні соціальні передумови конфлікту.
3. Схарактеризуйте основні типи і види конфлікту.
4. У чому полягає сутність основних функцій конфлікту?
5. Схарактеризуйте основні стадії конфлікту.

6. Які шляхи вирішення конфлікту Ви знаєте?
7. Який із способів подолання конфлікту на Вашу думку є найбільш ефективним?

Література:

1. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. Посіб / В.С. Білоус. — К.: КНЕУ, 2002. — 140 с.
2. Кравченко А. И. Социология: Учеб. для вузов / А. И. Кравченко. — М.: Логос, Екатеринбург: Деловая книга, 2000.
3. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс. / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков // Підручник. — К.: Каравела, 2004. — 456 с.
4. Лукашевич М. П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. Посіб / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков // 2-ге вид., допов. і випр. — К.: МАУП, 2004. — 464 с.
5. Соціологія: Курс лекцій. Навч. посібник для студентів./ за ред. В.М. Пічі – Львів, 2002.
6. Соціологія: Навч. посіб. / За ред. СО. Макєєва. — 2-е вид. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 455 с
7. Соціологія: Посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.Г. Городяненка. — К.: ВЦ «Академія», 2003. — 560 с.
8. Юрій М.Ф. Соціологія / М.Ф. Юрій. — К.: Дакор, 2004. — 552 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

ПМК №1

1. Зміст, предмет і завдання соціології. Структура соціологічної науки.
2. Макро- та мікросоціологія.
3. Теоретична і прикладна соціологія.
4. Соціологічні методи. Функції соціології.
5. Поняття соціальної структури суспільства.
6. Соціальна спільнота та типологія соціальних спільнот.
7. Соціальні інтереси та соціальні переміщення.
8. Поняття соціальної мобільності та її види.
9. Концепція вертикальної мобільності (за П. Сорокіним).
10. Соціальні статуси та статусні групи у соціальній структурі суспільства.
11. Особистий та власний соціальний статуси.
12. Соціальні ролі та їх різновиди.
13. Теорія соціальної стратифікації.
14. Соціальна нерівність та соціальна стратифікація.
15. Соціальні групи як страти.
16. Типи соціальної стратифікації (відкрита та закрита).
17. Соціальний прошарок та соціальний клас.
18. Соціальна структура сучасного українського суспільства як система груп та прошарків.
19. Суспільство і його визначення, еволюція уявлень про суспільство.
20. Суспільство як цілісна соціокультурна система.
21. Історичні типи суспільства.
22. Молодь у соціальній структурі суспільства.
23. Вікові та соціальні особливості молоді.
24. Неформальні молодіжні об'єднання.
25. Молодіжна субкультура: поняття та напрями досліджень.
26. Девіантна поведінка молоді як об'єкт соціологічного дослідження.
27. Поняття особистості в соціології. Основні ознаки особистості.
28. Співвідношення понять людина, індивід, індивідуальність та особистість.
29. Типологія особистості.
30. Особистість як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин суспільства.
31. Соціальний процес становлення та розвитку особистості.
32. Соціологічні теорії особистості.

33. Структура особистості.
34. Характер взаємодії особистості й суспільства.
35. Соціалізація індивідів та її основні етапи.
36. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості.
37. Первинна і вторинна соціалізація.
38. Агенти та інститути соціалізації.
39. Фактори соціалізації.
40. Проблема соціалізації, соціальна адаптація та інтеріоризація.
41. Поняття ре соціалізації та її прояви.
42. Соціалізація особистості в українському суспільстві.

ПМК №2

1. Молодь у соціальній структурі суспільства.
2. Вікові та соціальні особливості молоді.
3. Неформальні молодіжні об'єднання.
4. Молодь і освітні пріоритети суспільства.
5. Молодіжна субкультура: поняття, напрями досліджень.
6. Девіантна поведінка молоді як об'єкт соціологічного дослідження.
7. Шлюб та сім'я як об'єкт соціологічного дослідження.
8. Історія виникнення та розвитку сім'ї та шлюбу.
9. Взаємозв'язок соціальних відносин та сім'ї.
10. Місце сім'ї як соціального інституту в системі інших соціальних інститутів суспільства.
11. Аналіз ролі та значення для особи й суспільства соціальних функцій сім'ї.
12. Особливості сім'ї як соціального інституту. Форми сім'ї.
13. Типології сім'ї та чинники міцності сім'ї.
14. Дослідження мотивації шлюбів та розлучень, фактори стабілізації сімейних відносин.
15. Виникнення та шляхи усунення внутрішньосімейних конфліктів.
16. Основні тенденції розвитку сім'ї на сучасному етапі та її перспективи.
17. Соціальні проблеми функціонування молодої сім'ї.
18. Особливості становлення студентської сім'ї.
19. Соціокультурні та соціоекономічні проблеми становлення, функціонування та розвитку сільської сім'ї.
20. Специфіка міста і села як середовища життєдіяльності людини, як особливих соціально-територіальних спільнот людей.
21. Історія, соціальні функції міста і села.

22. Типологія міста і села.
23. Основні причини переходу до різних типів поселень – міського та сільського.
24. Типологію міських та сільських поселень.
25. Особливості міського й сільського розселення в Україні.
26. Сільський соціум: історія, проблеми та перспективи.
27. Основні розбіжності міста і села.
28. Основні соціальні проблеми сучасного українського села.
29. Структура сільської молоді.
30. Особливості соціалізації сільської молоді.
31. Ціннісні та соціально-професійні орієнтації сільської молоді.
32. Сільська молодь і аграрна реформа.
33. Вплив сільського соціуму на процес формування сільської молоді.
34. Сільська молодь і освіта. Державна політика щодо проблем сільської молоді.
35. Конфлікт як соціальне явище.
36. Предмет, об'єкт, завдання та методи соціології конфлікту.
37. Основні функції конфлікту.
38. Характеристика соціальних конфліктів.
39. Класифікація й структура конфлікту.
40. Основні стадії конфлікту (стадія, що передуює конфлікту, конфліктна стадія, стадія вирішення конфлікту, післяконфліктна стадія).
41. Типи й види конфлікту.
42. Соціально-політичні і економічні конфлікти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андрущенко В. П. Соціологія: [Підручник] / В. П. Андрущенко та ін. – К.-Х., 1998. – С. 559-560.
2. Барвінський А. О. Соціологія [Текст] : курс лекцій / А. О. Барвінський. - Центр навч. літератури, 2005. – 154 с.
3. Болотіна Є. В. Соціологія [Текст] : навч. посібник / Є. В. Болотіна, В. Б. Мішура. - Центр навч. літератури, 2007. – 128.
4. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. Посіб / В.С. Білоус. — К.: КНЕУ, 2002. — 140 с.
5. Городяненко В.Г. Социологический практикум: Учебн. метод. пособ. / В.Г. Городяненко. – К.: Изд. центр «Академия», 1999. – 160 с.
6. Захарченко М. В. Історія соціології від античності до початку ХХ ст. [Текст] : Навч. посібник / М. В. Захарченко, О. І. Погорілий. - Либідь, 1993. – 336 с.
7. Лукашевич М.П. Соціологія: [Підручник] / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
8. Нестуля О. О. Соціологія: практикум. Модульний варіант: [навч. посіб] / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, С. Ж. Всрезомська. – К: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с
9. Піча В. М. Соціологія. Загальний курс [Текст] : навч. посібник : рекомендовано МОН України / В. М. Піча. - Каравела, 2000. – 248 с.
10. Соціологія: [Навч. посіб.] / За ред. С.О. Макєєва. — 2-е вид. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 455 с
11. Соціологія [Текст] : підручник / за заг. ред.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлача. - Вид. 3-є, переробл. і допов. – 1998. – 265 с.
12. Соціологія: [Посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. В.Г. Городяненка. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 560 с.

Допоміжна:

13. Бежан-Волк І. Гендерні дослідження: актуальні проблеми і перспективи розвитку / І. Бежан-Волк // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 2. – С. 37–40.
14. Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи / О. Вишняк. – К. : Інститут соціології НАНУ, 2000. – 310 с.
15. Вишняк О.І. Вибірчі технології і електоральні перспективи парламентських виборів 2002 року / О.І. Вишняк // Корупція і боротьба з нею. Вибори 2002 року в Україні: перемога криміналітету чи демократичних сил? :

міжвід. наук. зб. – К., 2002. – Т. 27. – С. 92–93.

16. Гидденс Э. Социология / Э.Гидденс. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 175 с.

17. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики: [Моногр.] – К.: Вид. НАДУ, 2004. – 384 с.

18. Кравченко А. И. Социология: Учеб. для вузов / А. И. Кравченко. – М.: Логос, Екатеринбург: Деловая книга, 2000.

19. Лукашевич М. П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. Посіб / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков // 2-ге вид., допов. і випр. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.

20. Матусевич В. Електоральна поведінка: техніка соціологічного дослідження / В. Матусевич, В. Осовський // Філософська і соціологічна думка. – 1994. – № 11–12. – С. 96–102.

21. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник – К.: Вид-во К.І.С., – 2004. – 536 с.

22. Петров О.В. Социологические пиар-технологии в политике / О.В. Петров. – К. : Интертехнология, 2007. – 288 с.

23. Полторак В.А. Избирательные кампании: научный подход к организации / В.А. Полторак, О.В. Петров. – К. : Знания Украины, 2004. – 120 с.

24. Полторак В. А. Соціологія: Основи соціології праці та управління / В. А. Полторак – К., 1992.

25. Соціологія / Г.В. Осипов, Ю.П. Коваленко, Н.І. Щипанов, Р.Г. Яновський. – М.: Думка, 1990. – 446 с.

26. Соціологія: Учеб. для вузів / В.Н. Лавриненко, Н.А. Нартов и др. – М.: ЮНИТИДАНА, 2000. – 407 с.

27. Цифра Ю. Гендер у політиці: проблемна реальність? / Ю.Цифра // Віче. – 2008. – №5-6. – с.40-42.

28. Юрій М.Ф. Соціологія / М.Ф. Юрій. – К.: Дакор, 2004. – 552 с.

Інформаційні ресурси:

29. Бібліотека ТДАТУ, м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18.

30. Бібліотека М. Лермонтова, пл. Перемоги, 1.

31. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://nip.tsatu.edu.ua/>

32. Науково-технічна бібліотека ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>

33. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>

